

ธรรมานาคาส์

เพื่อให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและส่งเสริมให้กำลังพล ทอ. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ

พระมหากัจจายนเถระ



สถานะเดิม

พระมหากัจจายนะ ชื่อเดิมว่า กัญจนะ คนทั้งหลายเรียกชื่อท่านตามโคตรว่า กัจจายนะ และท่านมีผิวกายเหมือนทองคำ บิดามารดาเลยตั้งชื่อให้ว่า กัญจนะ บิดาชื่อว่า วัจฉพราหมณ์ มารดาไม่ปรากฏชื่อ เกิดในวรรณะพราหมณ์ ที่เมืองอุชเชนี แคว้นอวันตี ตระกูลกัจจายนโคตร ศึกษาจบไตรเพทตามลัทธิพราหมณ์ บิดาเป็นปุโรหิตของพระเจ้าจันทปัชชิต เมื่อบิดาถึงแก่กรรมแล้วก็ได้รับตำแหน่งเป็นปุโรหิตแทน

มูลเหตุของการออกบวช

พระเจ้าจันทปัชชิต ทรงทราบข่าวการอุบัติขึ้นของพระพุทธองค์ จึงมอบหมายให้กัจจายนปุโรหิต พร้อมกับผู้ติดตามอีก ๗ คน ไปเข้าเฝ้าพระพุทธองค์ที่วัดเชตวัน เมืองสาวัตถี แคว้นโกศล เมื่อได้ฟังธรรมแล้วก็บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ พร้อมกับผู้ติดตามอีก ๗ คน จึงทูลขอบวช ทรงประทานการบวชให้ด้วยวิธีเอหิภิกขุอุปสัมปทา

งานประกาศพระศาสนา

วันหนึ่งท่านกราบอาราธนาพระพุทธองค์ เสด็จไปโปรดพระเจ้าจันทรปัชโชต ที่เมืองอุชเชนี พระพุทธองค์มอบหมายให้ท่านและพระภิกษุอีก ๗ องค์ไปแทน เมื่อถึงเมืองอุชเชนีแล้วได้แสดงธรรมโปรดพระราชาและบริวารให้เลื่อมใสในพระรัตนตรัย ท่านและคณะประติษฐานพระพุทธศาสนาในแคว้นอวันตีได้สำเร็จ

ขณะที่ท่านจำพรรษาอยู่ที่เมืองกุรขระ แคว้นอวันตี ซึ่งเป็นเมืองชายแดน มีประชาชนเลื่อมใสมาก อุบาสกหนึ่งชื่อ โสณกุฎิกัณณะ มีความปรารถนาจะบวชมีพระไม่ครบ ๑๐ รูปตามที่ทรงอนุญาต บวชเป็นสามเณร ๓ ปี จึงได้บวชเป็นพระภิกษุ เมื่อบวชแล้วอยากจะไปเฝ้าพระพุทธองค์ พระมหากัจจายนะจึงฝากความไปทูลพระพุทธองค์เพื่อแก้ไขพระพุทธรูป ๕ ข้อ คือ

๑. การบวชในปัจฉินตชนบท มีพระสงฆ์ครบ ๕ รูป ก็บวชพระได้
๒. พระที่อยู่ในปัจฉินตชนบท อนุญาตให้สวมรองเท้าหลายชั้นได้
๓. พระที่อยู่ในปัจฉินตชนบท อนุญาตให้นั่งบนอาสนะหนังสัตว์ได้
๔. พระที่อยู่ในปัจฉินตชนบท อนุญาตให้สรงน้ำทุกวันได้
๕. พระที่อยู่ในปัจฉินตชนบท รับจีวรที่ทายกปวารณาถวายไว้เกิน ๑๐ วันได้

พระพุทธองค์ทรงอนุญาตตามที่ท่านขอ

พระมหากัจจายนะได้แสดงมธุรสสูตร คือ พระสูตรที่กล่าวถึงความไม่แตกต่างกันของวรรณะ ๔ เหล่า คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร แก่พระเจ้ามรุราช ครั้นฟังจบแล้วทรงเลื่อมใสขอถึงพระรัตนตรัยตลอดชีวิต

ตำแหน่งเอตทัคคะ

พระมหากัจจายนะ แดกฉานในปฏิสัมภิทา ๔ คือ

๑. อตถปฏิสัมภิทา แดกฉานในอรรถ
๒. รัมมปฏิสัมภิทา แดกฉานในธรรม
๓. นิรุตติปฏิสัมภิทา แดกฉานในภาษา
๔. ปฏิภาณปฏิสัมภิทา แดกฉานในปฏิภาณ

พระพุทธองค์ทรงยกย่องท่านว่า “เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้อธิบายเนื้อความย่อให้พิสดาร”

นิพพาน

หลังจากที่พระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว ท่านได้ปฏิบัติตาม
พระพุทธบัญญัติโดยเคร่งครัด เป็นกำลังสำคัญในการประกาศพระศาสนา ดำรงอายุ
สังฆารพอสสมควรแก่สภาพแล้วก็นิพพาน

+++++++

อ้างอิง : หนังสือหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี / สำนักพิมพ์เลียงเชียง / พ.ศ.๒๕๕๗



จัดทำโดย : กองอนุศาสนาจารย์ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

คนออก.จัดกิจกรรมส่งเสริมให้กำลังพลของ ทอ.มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ